

Anabase československé armády.

Autentická líčení kapitána V. Hurbana.

(Československá tisková kancelář.)

Washington, D. C., 8. srpna. — Interjúvován tiskovou kanceláří Národní Rady, kapitán Vladimír Hurban, přidělený nyní jako atašé Národní Radě ve Washingtoně, podal toto autentické líčení anabase naší armády na Rusi a Sibiři:

Účel příjezdu do Ameriky.

Přijel jsem do Washingtonu, abych podal podrobný report o našem vojsku na Rusi našemu vrchnému veliteli, předsedovi Národní Rady Československé, prof. T. G. Masarykovi.

My na Sibiři byli jsme skoro úplně odříznuti od světa a s velkou radostí jsme zvěděli z novin, již v Honolulu, že Spojené Státy, nejméně vláda, ale i široké obyčejstvo se sympatiemi sleduje náš, v historii snad bezpříkladný pochod. Historie vzniku naší armády, její činnosti na ruské frontě i pochodu kolem světa na francouzskou frontu bude se někdy čísti jako fantastický román. Ovšem, bude to román s krvavými dokumenty.

Mnoho již je veřejnosti známo. Ale bude snad zajímavé, když stručně, jako bezprostřední účastník, narýsuji všeobecný obraz událostí. Než zvykem, aby voják dával interview, ale za mimořádných okolností bylo mi dovoleno, dáti americké veřejnosti autentickou zprávu.

Jak vznikla armáda.

Naše armáda v Rusku byla zorganizována za ohromných překážek z vojenských zajatců. Byli jsme ve svazu ruské armády a od léta 1917 vlastně jediným boje způsobilým vojskem na ruské frontě. V červenci, když Kerenský se pokusil nastupovat, jenom naše vojska nastupovali opravdově.

Po míru v Ukrajině.

Když bolševická sovětská vláda uzavřela začátkem března mír, naše vojsko, v síle 50.000 mužů, nacházelo se v Ukrajině nedaleko Kijeva. Bývalá ukrajinská vláda, která se utekla před bolševiky k Němcům, zvala Němce na pomoc. Když německé vojsko a rakouské začalo nastupovat na Ukrajinu, posice našeho vojska byla přímo zoufalá. Nacházeli jsme se v zemi, která uzavřela mír, na níž Němci nastupovali a zabírali ohromné prostranství bez odporu, neboť demoralisovaná sovětská rudá armáda nepředstavovala žádnou vojenskou sílu.

Armáda naše odmítla nabídku císaře Karla.

Na nás nastupovali Němci v ohromné přesile, na pravo i na levo. Nebyli jsme kryti a Němci mohli nás ohrozit i ze zadu. Za námi neměli jsme žádných komunikací, nich linií, žádných skladů a doplnění, všude vládla anarchie a panikou schváceni bolševičtí gardisté přehali na lokomotivách na východ.

Za těchto okolností poslal k nám císař Karel posla a sliboval, že jestliže složíme zbraně, obdržíme amnestii a naše země "autonomii". My však prohlásili, že s rakouským císařem jednat nebudeme.

Poněvadž držet frontu jsme nemohli, ustupovali jsme na východ. Již tehdy v souhlase se spojení (naše armáda vstoupila do svazku armády francouzské) bylo řečeno, převést naši armádu přes Sibiř a Ameriku do Francie. Začal těžký ústup od Kijeva, Němci ve velké přesile nastupovali na nás a co je horší, obsadili železniční uzel Bachmač, který byl za námi asi 100 mil a přes který musely naše vlaky jíti.

Bitva u Bachmače. Němci poraženi na hlavu.

O stanici Bachmač rozhorel se čtyřdenní boj, v kterém Němci utrpěli těžkou porážku a my jsme — ovšem pod ohněm, — mohli propustiti svoje vlaky. Velitel německého oddílu který byl poražen u Bachmače, nabídl nám sám příležitost na dva dny, jež jsme přijali, neboť naším úkolem bylo odjetí. Toto příležitost však vrchní velitel německý, generál Linsin, stouj co stouj. Bylo však již pozdě, naše vlaky už byly pryč. Naše ztráty byly 600 mužů, kdežto my

jsme jenom za jeden den pohřbili 2.000 Němců.

Tak jsme se dostali z Ukrajiny. Bolševici a naše armáda.

Náš poměr k bolševikům byl posud dobrý. My jsme se do zničujících záležitostí Ruska nemíchali a na výzvy různých vrstev anti-bolševických jsme nereagovali. — Proto, když jsme se oetli na půdě sovětského Ruska, snažili jsme se přijíti s bolševiky do shody ohledně našeho odchodu, či přechodu Ruskem. Již tehdy byly sice příznaky, že bolševici buď pod vlivem německým, neb prostě proto, že jsme byli v Rusku jedinou skutečnou silou, budou nám dělat překážky. My jsme bolševikům objasnili, že kdybychom nebyli absolutně loyální, tak by stačilo rozkázat jednomu našemu pluku (korpus byl tehdy v březnu pod Moskvou), jíti na Moskvu a za půl dne by bylo po bolševické vládě, neboť protivit se nám tehdy když jsme byli dobře ozbrojeni (vezli jsme z fronty co se dalo a každý pluk měl 200 až 300 strojních pušek), v Rusku nikdo se nemohl, tím spíše ne v Moskvě, která vlastně toužebně očekávala náš příchod.

Ochtlí jsme odejeti jako bratrský, přátelský národ. My, znajíce Rusko, chápali jsme že neštěstí národa zavinoeno je carským režimem který úmyslně držel národ v temnotě. Ačkoli nám bolševická vláda nebyla sympatická my jako hosté nie jsme proti ní nepodnikali a byli jsme k ní loyální do krajnosti.

Česko-slovenská armáda dala bolševikům majetek v ceně tisíc millionů rublů.

Abychom dokázali nezvratně svou loylnost, odevzdali jsme veškeré naše jmění i zbraně bolševikům, až na něco pušek (na každých 1.000 mužů 100 pušek) pro vlastní bezpečnost. Jméni toto, zbraně, koně, automobily, aeroplány atd., mělo cenu více než jedná miliard rublů; bylo to naše jmění, nebo my jsme všechno to dobyli na Němci, kterým bylo to ponecháno utikajícími bolševiky.

Před odevzdáním zbraní ovšem jsme uzavřeli smlouvu s moskevskou vládou, dle níž vláda bolševiků zabezpečila nám volný průchod Sibiří a měla nám napomáhati všemi prostředky.

Bolševici pod vlivem Němců zrušili smlouvu.

Již tehdy bylo možno vidět, že Němci začínají se velice znepokojovati naším pohybem. Dnes máme již o tom důkazy, že v březnu Němci považovali náš pochod za návní avanturu, která brzy skončí. Když však viděli, že "nemohlost" stává se skutečností, napínali všechny síly a mobilisovali armádu agentů proti nám. — Jak jsem řekl, bolševici nebyli nám příliš přátelští, ale nie dosud otevřeně proti nám nepodnikali.

Bolševici marně penězi lákali naše dobrovolce.

Jich pium desiderium bylo a na to obětováli mnoho peněz: Agitovat naše dobrovolce, aby se připojili k nim. Tehdy Lenin i Trocký, opíraje se o Lotyšce a posilení němci, byli by bývali bezpečni. Ač agitace se vedla zuřivě a nepoctivě, my nepodnikali proti vládě německé.

Náš národ je příliš vospělý a Lenin a Trocký může mít úspěch pouze mezi temnou, hrabivou masou, které naslibovali hory doly. Nebezpečí německých agentů.

Nebezpečnější pro nás byla práce německých agentů, kteří pod rouskou internacionálistou vloudili se do sovětu. V každém sovětu seděl nějaký Němec, který měl velký vliv, poněvadž byl inteligentnější. Brzy přišly zprávy, že v Sibiři organizují se němečtí a maďarské zajatce a že bolševici dávají jim zbraně pod záminkou, že se budou bití proti "vševětovému imperialismu." Teď máme důkazy, že plán Němců byl vyprovokovat náš konflikt s bolševiky a při pomoci zajatců zničit nás po částech.

Za takových auspicií začali jsme svoje pout.

Anabase naší armády.

Vojenský transport — vlak odevzdával zbraně v Penze a pak jel dál. Já jsem jel s prvními transportem (tehdy jelo asi osm vlaků), který měl připravovat cestu. Není to fráze, když řeknu, že kdyby naši dobrovolci měli voliti z dvou cest, z nichž jedna vede přes pět opevněných nepřátelských německých linií, druhá přes přátelské sovětské Rusko a Sibiř, jsem jist, že by volili první přes německé linie. Neboť není větší mučení pro bojovníka ztuzeného vojáka, než trpět stále urážky, nechat si překážet od lidí, k nimž je loyální, o kterých ví, že buď ze zlé vůle, neb z naivnosti a ztemnělosti mu škodí, a kterých by mohl jedním obratem učinit neškodnými.

A naši vojáci to trpěli, ačkoli někdy nás to stálo mnoho námáh a udržet, trpěli jen proto, abychom mohli odjet z Ruska beze všeho konfliktu. Nelehké na to, že jsme svou smlouvu dodrželi, zbraně odevzdali až na vyhrazenou část: v každém městě, kde byl sověť, náš pohyb zdržovali a začalo nekonečné vyjednávání o zbraně. Při tom nám hrozili, ohrožovali strojními puškami, děly a my jsme to snášeli, mluvili jsme s nimi, ačkoli jejich rudá garda mohla být rozohána několika našimi dobrovolníky.

Po padesáti sedmi dnech takové úmorné cesty dostal se první vlak do Vladivostoku a byl nadšeně přivítán spojeneckými silami tamními.

Když Němci viděli, že my přes všechno se do Vladivostoku dostaneme, udělali přímo nátlak na Trockého a Lenina, neboť to, co později podnikali proti nám sověty, nezávisle naivnosti. — Vlaky byly zadrženy na různých stanicích, tak že jeden od druhého byl na padesát mil.

Útoky na vlaky.—Členové Národní Rady žalárováni.

Střelba do oken našich vlaků a všeho druhu provokace byly na denním pořádku. Ozbrojení maďarských a německých zajatců bylo prováděno ve velkém slohu. Jeden rozkaz Čičerintv (zahraněčního ministra) zní: Německé a maďarské zajatce odvézet ze Sibiře, Československé zadržet za každou cenu! Když byli poslání do Moskvy tři členové Národní Rady, aby vyvěděli od bolševické vlády, proč vlastně jsou naše vlaky zadržovány, byli zatčeni a vsazeni do vězení. V též čas na různých stanicích byly naše vlaky zadrženy předpady sovětskými vojsky, jejich hlavní kontingent byli němečtí a maďarské zajatce.

Uvedu případ v Irkutsku. Náš vlak — asi 400 dělštělců — neměl zbraní leč deset pušek a dva set ručních bomb, byl obklopen.

Armáda zradu Němců a Maďarů trestá smrtí.

Bylo obklopen 2.000 "rudogvardejcemi" (rudé gardy) se strojními puškami a děly. Velitel jejich prohlásil, že jestliže během deseti minut neodevzdají naši vůle zbraně dá rozkaz střílet.

Naši dle zvyku začali vyjednávat.

Tu ozvalo se německé komando "Schiessen!" (Palte!) a bolševici na německé komando začali střílet do vlaku. Naši dobrovolci vyskákali z oken vlaku a za pět minut všechny strojní pušky byly v naší moce, ruští bolševici odzbrojeni, ale Maďarí a Němci všichni popraveni.

Jenom intervencí amerického a francouzského konsula může děkovi Irkutsku, a která, jak se později ukázalo, nařídila toto zrádné předpady, že nebyla zničena našimi právním rozhořčenými dobrovolníky.

Do jaké krajnosti šla naše loyálnost, toho důkazem je, že ačkoli jsme byli zrádně předpady, ačkoli všechna rudá garda námi byla odzbrojena, my přece dali se do vyjednávání a výsledkem jednání bylo, že my za slib nepřekážeti nám v cestě odevzdali jsme bolševikům, kteří nás předpady všechny zbraně! Myslim, že taková loyálnost je opravdu bezpříkladná. Pravda podmínkou bylo okamžité rozpuštění a odzbrojení německých a maďarských zajatců. Sibiřská vláda sblila a poněkud trpkou zkušeností, že napačena i neozbrojené Československé vojsko, propustila naše vlaky do Vladivostoku.

Ovšem, jde tu jen o vlaky, které byly v okolí Irkutsku. Vojsko naše nacházející se na západ od

Irkutsku, bylo dle direktiv z Moskvy stahováno také, ale s tímž výsledkem. Bolševici byli všude odzbrojeni.

Proč obsazeno Sibiřská dráha.

Zatčení členů Národní Rady Československé v Moskvě, jež se stalo bezprostředně před zákeřným napadením našich vojsk, dále velké tisíce ozbrojených Němců a Maďarů v okolí Omska, Krasnojarska, Čity, přinutila vojska nacházející se od Volgy do Irkutsku, aby k vůli své bezpečnosti vzali sibiřskou dráhu do svých rukou koncem června. I v tomto stadiu však se vyjednávalo s Moskvou. Lenin a Trocký vyhlásili nás za vrahy a začali proti nám mobilisaci.

To přinutilo naše vojsko, aby si zabezpečilo mosty přes Volgu. Musim podotknout, že tato naše sebeobrana, která vyvolána zrádným napadením a skončila tím, že bolševici byli odzbrojeni — byla přívítána s jásotem ohromnou většinou ruského lidu.

Vrstvy proti-bolševické použily té okolnosti a svrhly sověty. My totiž ani po konfliktě jsme se nezapínali do vnitřních věcí Ruska. My jsme jen odzbrojovali těch, kteří nás napadli a zajistili jsme si pouze, aby se zákeřné útoky neopakovaly.

Dopouštěli se naši ukrutnosti?

Sly pověsti, že naši dobrovolci při těchto bojích dopouštěli se ukrutností. To není pravda! Vše se má tak: Rusové-bolševici námi zajatí byli odzbrojeni a posláni domů, ale maďarské a německé zajatce, chyceni se zbraní v ruce, byli jako zákeřníci odpraveni. To jim bylo v čas oznámeno a byli dostatečně varováni. Na italské frontě naše raněné vojiny Rakušanské pověsili.

Čtyřletý boj na život a na smrt nás naučil být na stráži. Německé a maďarské zajatce, třeba že jsou nepřátelští, jsme nechávali na pokoji. Propouštěli jsme je klidně ze Sibiře domů. Ale když zákeřně nás napadají — nejsou to vojáci, ale vrazi, kteří musejí být něměni neškodnými. My jsme proto úředně oznámili, že každý Němec a Maďar, který bude námi v Rusku chycen se zbraní v ruce, bude odpraven.

V sibiři dnes je několik set tisíc německých a maďarských zajatců, z nichž značný počet je ozbrojen.

Jenom tyto kladou odpor našemu vojsku — Rusové bolševici se vzdávají po své ráně.

Bolševická vláda a jejich rudá garda.

Bolševici dokázali, že jsou ne schopni vládnout. Skutečných přívrženců mají nepatrné množství. Většina jejich jsou hladoví lidé, kteří však se štítí práce a kteří v rudé gardě dostávají 30 až 40 rublů denního platu. Pracovních sil, seriosních dělníků bolševici nemají. Velký počet bolševistických úředníků kradě napole, jako kradli carské činovníci. Továrny, obchod, doprava stojí — neb pracují málo — jist neúspěch. To vše ohrožuje vládu bolševiků. Proto bolševici dnes dělají vše, jen aby se udrželi. Poslušně chají Němce a Rakušany proto, aby se udrželi. Němci však nepřijíjí konsolidace Ruska.

Dnešní Rusko.

Co bude dál, i kdybych chtěl, nemohl bych říci. Fakt je — že Rusko je choré, dnes absolutně bezmocné.

Bude-li ponecháno svému osudu, Němci zavládou nade vším. Ale konsolidace Ruska je možná. Závisí to úplně od dobré vůle spojení. Rusko potřebuje vydatné, silné přátelské pomoci, samo si pomoci nemůže. Rusové potřebují pořádek, který si dnes sami udělat nedovedou.

Rusové jsou vysileni, ztratili důvěru v sebe a potřebují klidu a oddechu, aby přišli k sobě. Většina Rusů jsou lidé rozčilení a proto nemohou se organizovat. — Spojení Ruska a mající skutečné síly Ruska, zařídí svou pomocnou akci nálezitým způsobem. Domnívám se, že naše armáda může v tom býti dobře nápomocná; naši hoši všichni za ta čtyři léta naučili se ruský a mohou jednat s ruským lidem přímo; známe ruské poměry a lidi a přejeme si jen dobro ruského národa.

Vždyť právě my byli jsme od Němců a Maďarů vždy viněni z nepřipušného rusofilismu; je to ironie osudu a historie, že jsme právě v Rusku musili tolik vytrpět. Doufáme a přejem si, aby ty naše oběti nebyly nadarmo.

Anglie poskytla Čechům uznání jako spojencům

Čechoslováci uznání byli za spojence již i Francií a Itálií.

Londýn, 14. srpna. — Anglická vláda vydala prohlášení, kterým formálně uznává Československo jako národnost spojenou a československé armády jako brannou sílu spojenou, vedoucí válku proti centrálním mocnostem.

Anglická vojska, jež vyložená byla ve Vladivostku, postoupila k řece Ursuri, kde dostalo se jim nadšeného uvítání československými vojáky, která kladou tu odpor proti spojení síle bolševiků a německých a maďarských zajatců.

Washington, D. C., 14. srpna. — Uznání Československa za neodvislou spojeneckou národnost, vedoucí válku proti centrálním mocnostem, anglickou vládou je následováním podobné akce Francie a Itálie.

Sekretář Lansing v nedávném svém prohlášení vyjádřil hluboké sympatie, s kterými vláda Spojených Států pohlíží na národní tužby Československa a jiných utlačovaných národností rakousko-uherské říše.

Českoslováci jsou považováni za nejmenší z nespokojených národů Rakousko-Uherska. Obývají dlouhý pruh území na jižních hranicích Německa a jejich zástupci v kapitolech spojené uznávají, že zřízení neodvislého československého státu po válce zřídí překážku mezi Německem a Rakouskem a zmaří všemněmecký sen o otevřené cestě z Berlína do Bagdadu.

Nesnáze Rakouska se slovanskými vojny

Washington, D. C., 14. srpna. — Slovanští vojiny v Rakousko-Uhersku dešertují v celých tisících, dle zpráv, které získala zdejší srbská tisková kancelář ze Zenévy. Časopisy shodují se v náhledu, že slovanské obyvatelstvo v Rakousku stojí v stále otevřenějším odboji proti vládě. V mnohých případech jedná se o vyloženou revoltu. Jihooslovanské země, zvláště Bosna, Hercegovina a Chorvatsko, jsou plny dešertů. Tyrdí se, že v Chorvatsku a Slavonsku nalézá se nějakých deset tisíc dešertérů, kteří skrývají se po vesnicích a v lesích, vystupují jako organizované rotty, když je třeba zmocniti se potraviny. Zmocňují se zvláště takových, které rekvirovány byly pro vojsko. Autority neodvážují se vystupovati proti nim příliš ostře, ježto došlo v několika případech k pravidelnému boji s nimi, při kterých policie anebo loyální vojáci měli velké ztráty. V mnohých případech dešertéři docela klidně zůstávají ve svých vesnicích a policie si jich nevšímá, neboť neodvážuje se proti nim zakročiti.

Císař Karel viděl bitvu ve vzduchu.

Amsterdam, 14. srpna. — I talští a rakouští aviatikové utkali se nedávno v bitvě nad údolím řeky Adlize ve chvíli, kdy rakouský císař Karel konal přehlídku svého vojska, dle sdělení vídeňské depeše. Císař nařídil přerušit přehlídku a zůstal na poli se svým štábem až do skončení bitvy.

Nájezd anglických vzduchoplavců na německá města.

Londýn, 14. srpna. — Úřední zpráva, vydaná ministerstvem vzduchoplavby, sděluje, že přes nepříznivé počasí anglické aeroplany úspěšně napadly aeroplany a chemické továrny ve Frankfurtě. Jiné skadrony napadly železnici v Metěch a aerodrom v Hagenau v Elsassu. Výbuchy byly pozorovány ve Frankfurtě, z čehož bylo patrné, že bomby ne minuly esse. Dva nepřátelské stroje byly zničeny cestou. Všechny anglické stroje z nájezdu na Frankfurt se vrátily v bezpečí. Ze skadrony, jež provedla úspěšný nájezd na Hagenau, dva stroje se pohřešují.

Velká bitva se rozpoutala mezi Čechy a bolševiky

Armáda o 150.000 bolševiků kladou odpor Čechům v Povolží.

Amsterdam, 15. srpna. — Německé časopisy přinášejí depeše, dle kterých velká bitva se rozpoutala mezi československým vojskem a bolševiky podél střední části řeky Volhy, zvláště v okolí Simbirsk, 400 mil východně od Moskvy, jež považuje se za klíčovou posici nové "ruské fronty". Sovětská armáda, dle zpráv německých listů, čítá 150.000 mužů. Sovětské monitory na Volze zmocnily pryč se všech československých lodí a tak přerušili spojení československého vojska se Himberskem.

Jak mnoho československých vojáků nalézá se v Povolží, není určité známo. Počet jich však sotva přesahuje 15.000 až 20.000. — Má-li československá armáda dostatečné vyzbrojení, bude jist schopna ubrániti se pětinašobně přesile.

Londýn, 15. srpna. — Text deklaraace anglické vlády, uznávající Československo jako neodvislou národnost spojenou a československé armády za část branné mocei spojené, zní:

"Od zahájení války československý národ kladl odpor společnému nepříteli každým prostředkem ve své moce. Českoslováci utvořili značně silnou armádu, hojnější na třech různých bitevních frontách a pokoušejí se v Rusku a Sibiři zastaviti německou invasi. V uvážení jejich snah po docelení neodvislosti, Velká Británie uznává Československo jako národnost spojenou a uznává jednoduše třech československých armád jako branné mocei spojené, vedoucí pravidelnou válku proti Rakousko-Uhersku a Německu. Anglie též uznává právo Československé Národní Rady jako svrchovaného orgánu československých národních zájmů a jako souhlasných zástupců budoucí československé vlády, aby prováděla svrchovanou autoritu nad touto spojeneckou a válku vedoucí armádou."

Registrace 21 roku starých 24. srpna

Washington, D. C., 15. srpna. — Provost maršál generál Crowder nařídil na základě presidyovoty proklamace registraci všech mladých mužů, kteří dosáhli 21. roku svého věku od druhé registrace, v sobotu dne 24. srpna. Účelem této registrace je přidati co nejvíce jmen k první třídě povolání do zbraně za měsíce po své registraci.